

Intervju sa visokim predstavnikom/specijalnim predstavnikom EU Valentinom Inzkom: “BiH je suverena zemlja”

Blic: Šta OHR očekuje od nove vlasti u BiH? Šta očekujete konkretno od Republike Srpske u naredne četiri godine?

Valentin Inzko: Izbori, poboljšanje klime u regionu i visok stepen evropskog i svjetskog fokusa na Bosnu i Hercegovinu predstavljaju podršku bosanskohercegovačkim liderima koji imaju priliku za novi početak. Trebaju iskoristiti tu priliku. Niko ne želi da se ponove posljednje četiri godine i oni koji su pobijedili na izborima treba da preuzmu odgovornost za Republiku Srpsku i zemlju.

Moram naglasiti da je izbor njihov. Hoće li naredne četiri godine donijeti dijalog i zdrave kompromise, i s tim i reforme i konkretne rezultate koje građani žele, radna mjesta, pravdu i obrazovanje? Ili će na prvo mjesto staviti stranačke i lične interese, uvijene u odbranu nacionalnih interesa? Vidjećemo. Ponavljam: šta će donijeti naredne četiri godine: napredak ili stagnaciju, izbor je vaših političkih lidera. Svi znamo koji je pravi izbor i nadam se da i oni to znaju.

Kratkoročno gledano, glasači i međunarodna zajednica očekuju

brzo formiranje vlasti na državnom nivou. Međutim, te vlasti trebaju biti efikasne i stoga se koalicije moraju zasnivati na dogovorenom planu.

To nije nemoguće, ali to će zahtijevati realizam, konstruktivan kompromis i političku volju. Članstvo u EU je, na kraju, najsnažniji pokretač, ali i garancija sigurnosti i prosperiteta za sve građane ove zemlje. Svi politički lideri se slažu da žele evropsku budućnost i to predstavlja dovoljan osnov na kome se mogu složiti oko plana aktivnosti.

Susjedi BiH su čvrsto fokusirani na to da uđu u EU što je prije moguće i djeluju u tom smjeru, BiH sebi ne može dopustiti da zaostane iza njih, ali će se to dogoditi ukoliko nova koalicija ne bude 100% radila na programu EU reformi. Samo ako ste opredijeljeni izvršavanju ovog programa postići ćete napredak. To nam pokazuju ranija iskustva ostalih zemalja. Mnogi mogu biti skeptični, ali uspjeh BiH u postizanju dogovora po pitanju reformi potrebnih za liberalizaciju viznog režima dokazuje da Bosna i Hercegovina može ispuniti uslove i da je EU spremna nagraditi BiH za to. Ukoliko nova koalicija interese običnih građana stavi na prvo mjesto uvjeravam vas da će biti postignut veliki napredak i da to može biti urađeno veoma brzo. Čvrsto vjerujem u to da možete postići brz napredak ako ova zemlja djeluje jedinstveno. Vjerujem da će nova koalicija prepoznati ovu činjenicu na samom početku mandata.

Osobe koje uđu u nove vlasti postaju dio tima svojim vlastitim izborom i stoga imaju zajedničku odgovornost. Prošlo je vrijeme kada su se oni koji su na vlasti mogli ponašati kao da su u opoziciji. Političke stranke isuviše dobro znaju da stopa nezaposlenosti i siromaštva znači da stanovništvo to više neće prihvatiti.

Blic: Koliko je poslije posljednje sjednice PIK-a realno

ukidanje OHR-a?

Valentin Inzko: OHR će biti zatvoren kada se u potpunosti ispune pet ciljeva i dva uslova. To je jednostavno tako. Izvršavanje toga zadatka je odgovornost političkih lidera i institucija Bosne i Hercegovine, a ne OHR-a ili međunarodne zajednice.

Tražene mjere su jasne i, iskreno, veoma precizno definirane. Oni znaju šta trebaju uraditi i trebaju prionuti na posao. Nedostaje politička volja da se postigne dogovor i provedu reforme. Ono što me začuđuje je da oni lideri koji najglasnije pozivaju na zatvaranje OHR-a su oni isti lideri koji preduzimaju korake za daljnje blokiranje napretka po pitanju pet ciljeva.

Blic: Zašto međunarodna zajednica tvrdi da pomaže Bosni i Hercegovini ako OHR i dalje ostane? Koji su argumenti za tu tvrdnju?

Valentin Inzko: U zadnje četiri godine smo svjedoci nastavka rata drugim sredstvima. Neki osporavaju suverenitet i teritorijalni integritet zemlje i prijetе secesijom, neki žele dalje teritorijalne podjele, a nekolicina poziva na centraliziranu državu. Nijedan od ovih pravaca nije pravac kojim će ići Dejton. Dejton je donio mir i postavio temelje trajnoj stabilnosti i dostojanstvenom standardu života, ali da bi se u potpunosti realizirali ovi ideali zemlja mora provesti reforme. Svi to znamo. OHR je pomogao ovoj zemlji da daleko odmakne na tom putu i kako je BiH ostvarivala napredak tako je evoluirala i naša uloga, i to tako i treba biti. Nećemo provoditi reforme umjesto izabраниh zvaničnika ove zemlje. Nijedan ozbiljan političar u ovoj zemlji ne vjeruje da će OHR izvršavati njegov politički program umjesto njega. Međutim, OHR je tu i sve dok je tu nastaviti ćemo omogućavati napredak gdje god to možemo. Građani ove zemlje mogu biti apsolutno

uvjereni da ja vrlo ozbiljno shvaćam svoje najvažnije obaveze i da ću štiti Mirovni sporazum ukoliko ga bilo ko pokuša osporiti. Nadam se da će važan posao koji OHR obavlja na oba ova fronta pomoći i da se daju garancije koje su potrebne nekim političarima kako bi počeli međusobno razgovarati i tražiti kompromise. I konačno, ne treba smetnuti sa uma da je OHR dio Dejtonskog mirovnog sporazuma.

Blic: Zašto Vi lično niste pokazali minimum ljudskog dostojanstva za vrijeme štrajka glađu bivšeg direktora policije RS Dragomira Andana? Zašto ste ga ignorirali?

Valentin Inzko: Gospodin Andan nije bio ignoriran. Činjenica je da sam čak i prije njegovog poteza bio u kontaktu sa g. Andanom i da je on bio svjestan stava OHR-a i međunarodne zajednice te mog opredjeljenja da redovno revidiram ovakve odluke. Uprkos tome, on je odlučio da ide dalje sa svojim protestom i to je bila njegova i samo njegova odluka.

Blic: Andanov slučaj je klasičan primjer kršenja ljudskih prava od strane OHR-a. Na osnovu čega možete da tvrdite da su ljudi u BiH i vlast jedini odgovorni za stanje u zemlji? Jasno je da se većina stvari ne može promijeniti dok je OHR u BiH.

Valentin Inzko: Ne slažem se. Žalbe na odluke mojih prethodnika su podnošene sudovima i međunarodnim pravosudnim institucijama i u svakom takvom slučaju su ove institucije utvrdile da su to bile neophodne mjere. Svjesni ste i da je u toku proces te da su u zadnjih nekoliko godina ukinute zabrane za veliki broj prethodno smijenjenih zvaničnika.

Blic: Da li je BiH protektorat? Ako tvrdite da nije, to nam i obrazložite.

Valentin Inzko: BiH nije protektorat, ona radi u partnerstvu sa međunarodnom zajednicom. To je suverena, međunarodno priznata zemlja od 1992. godine, sa vlastitim ustavnim sistemom i svim drugim odlikama državnosti, BiH je nestalna članica Vijeća sigurnosti UN-a i preuzet će predsjedavanje Vijećom sigurnosti UN-a za nekoliko sedmica. U Bosni i Hercegovini održavate vlastite izbore i imate vlastite pravosudne institucije. BiH je zemlja koja je potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju sa Evropskom unijom i dogovorila Plan aktivnosti za članstvo u NATO-u. Da je ona protektorat sve ovo ne bi bilo moguće. Pored toga, u proteklih 15 godina ogromnu većinu odluka na svim nivoima su donijele domaće vlasti, a ne međunarodna zajednica, uprkos tvrdnjama nekih političara da je zemlja protektorat u kojem međunarodna zajednica nameće sve. Uzmite kao primjer odbranu, indirektnu poreze, reforme pravosuđa i električne energije, koje su usporavane u zadnjih nekoliko godina. Nije sve te zakone usvojio visoki predstavnik nego one iste stranke koje ih sada napadaju! Mnoge od ovih reformi su bile ključne da Bosna i Hercegovina napreduje ka članstvu u EU i NATO-u. Ni EU ni NATO neće ozbiljno razmatrati članstvo neke zemlje ako njeni političari govore o vraćanju unazad ranije ostvarenih reformi umjesto da idu naprijed sa budućim reformama. Moja poruka političkim liderima je uvijek ista: gledajte naprijed, a ne nazad.

Blic: Da li je zatvaranje OHR uslov za podnošenje aplikacije za kandidatski status BiH u EU?

Valentin Inzko: Vidjeli ste nedavne komentare komesara Filea po ovom pitanju i Izvještaj o napretku koji je usvojila Evropska komisija 9. novembra. Nemam ništa drugo dodati osim da kažem da razlog zašto BiH nije dobila kandidatski status u protekle četiri godine je to što vladajuća koalicija nije ispunila potrebne reforme, a ne prisustvo OHR-a. Napredak na putu ka EU je veoma precizno utvrđen – ispuniti zahtjeve koje

postavi EU. Nadam se da ćemo u naredne četiri godine imati koaliciju koja ovo shvata.

Blic: Zašto još niste odgovorili Vladi RS koja traži pomoć u formiranju komisije za markiranje međuentitetske linije razgraničenja? Hoćete li se uključiti?

Valentin Inzko: Dobio sam pismo vlasti RS-a u kojem su mi objasnili zašto vjeruju da je potreban tačan opis i obilježavanje međuentitetske linije razgraničenja. Uskoro ću odgovoriti na to pismo. Ukratko, Dejtonski mirovni sporazum se u Aneksu II bavi obilježavanjem međuentitetske linije razgraničenja i jasno definira da je to pitanje koje, prije svega, trebaju riješiti strane i to uz uključivanje komandanta međunarodnih snaga u BiH, trenutno EUFOR-a i NATO-a. Aneks 2, kao i svi ostali aneksi u Dejtonskom sporazumu, mora biti u potpunosti ispoštovan i u njemu se jasno kaže da nijedna strana ne može preduzimati bilo kakve jednostrane aktivnosti. To bi zaista predstavljalo ozbiljno kršenje Dejtona.

Blic: Na koji način će OHR doprinijeti ekonomskom oporavku zemlje?

Valentin Inzko: Tokom sastanka koji je Upravni odbor Vijeća za provedbu mira imao u Sarajevu prošle sedmice dogovoreno je sa predstavnicima građanskog društva da su očajnički potrebne mjere za rješavanje pitanja silaznog trenda privrede. Čvrsto vjerujem da stvarno rješenje za užasnu ekonomsku situaciju u Bosni i Hercegovini jeste da se provedu dugo odlagane ekonomske reforme, ali mi to ne možemo uraditi umjesto vas, iako ćemo razmotriti kako da omogućimo napredak tamo gdje mi to možemo. Ono što je uspjelo u drugim zemljama u tranziciji može uspjeti i u BiH, i to će biti glavna tema mojih razgovora sa izabranim premijerom Džombićem. Bosna i Hercegovina je mala zemlja koja se suočava sa brojnim ekonomskim i socijalnim

izazovima. Mora raditi zajedničkim snagama ako se želi popraviti situacija. BiH sebi jednostavno ne može dozvoliti da bude opterećena podjelama i to se odnosi kako na one u sferi ekonomije tako i u drugim područjima.

BiH i njeni entiteti trebaju početi da osjećaju koristi provedenih reformi, ali trebaju ubrzati dublje reforme. Da li će se to i dogoditi u naredne četiri godine – u rukama je novih koalicija.

Entiteti pozajmljuju novac od međunarodnih finansijskih institucija i činjenica da je ovo finansiranje dostupno je dobrodošla. Ali BiH posjeduje i vlastiti novac, naprimjer, mnogo miliona KM je blokirano na računu Elektroprenosa BiH, a trebali bi se iskoristiti za infrastrukturni razvoj. Mislim da bi to bilo u interesu oba entiteta i svih naroda u BiH. Slično tome, tu je i više od 17 miliona KM stečenih od naplate putarina. Umjesto da se koristi za izgradnju puteva i ovaj novac stoji na računu iako, ustvari, imamo mnogo projekata izgradnje puteva i u RS-u i u FBiH. To baš i nema smisla i zato se nadam da će uskoro biti postignut sporazum koji će dozvoliti raspodjelu ovih prihoda.

Ono što svi želimo vidjeti jeste ekonomija koja raste, više radnih mjesta, i samim tim, više nade i optimizma za građane.